

OBSAH	Str.
ČÁST 1: NEKONVENČNÍ STROJÍRENSKÉ MATERIÁLY	3
PŘEDMLUVA	5
1. AMORFNÍ SLITINY	6
1.1 Úvod	6
1.2 Podmínky vzniku amorfních slitin	6
1.3 Kovové soustavy vhodné k přípravě amorfních slitin	7
1.4 Výroba amorfních slitin rychlým ochlazením taveniny	9
1.5 Krystalizace v tuhém stavu	11
1.6 Vlastnosti amorfních slitin	12
1.7 Způsoby výroby amorfních slitin v tuhém stavu	19
1.8 Použití amorfních slitin	20
2. SUPERPLASTICKÉ KOVOVÉ MATERIÁLY	21
2.1 Úvod	21
2.2 Podmínky strukturní superplasticity	22
2.3 Superplastické chování	23
2.4 Mechanismy superplastické deformace	26
2.5 Citlivost deformačního napětí na rychlost deformace	27
2.6 Superplastické slitiny neželezných kovů	27
2.7 Superplastická slitina železa	32
2.8 Praktická aplikace strukturní superplasticity	32
3. SUPRAVODIVÉ KOVOVÉ MATERIÁLY	34
3.1 Supravodivost	34
3.2 Výroba a vlastnosti některých supravodivých vodičů	38
3.3 Použití supravodivých vodičů	43
4. KOVOVÉ MATERIÁLY S TVAROVOU PAMĚTÍ	44
4.1 Základní charakteristiky teplotně indukované martenzitické fázové přeměny	44
4.2 Reverzibilní martenzitická fázová přeměna	45
4.3 Tvarový paměťový jev	48
4.4 Vratný tvarový paměťový jev	49
4.5 Paměťové jevy ve slitině Ni-Ti	50
4.6 Použití slitin s tvarovou pamětí	52
5. SLOŽENÉ MATERIÁLY	53
5.1 Základní charakteristika a rozdělení složených materiálů	53
5.2 Deformační a lomové chování složených materiálů zpevněných vláknou	54
5.3 Druhy složených materiálů zpevněných vláknou	59
5.4 Způsoby výroby složených materiálů	63
5.5 Způsoby zpracování složených materiálů	69
5.6 Použití složených materiálů	72
6. KERAMICKÉ MATERIÁLY	75
6.1 Úvod	75
6.2 Struktura keramických materiálů	77
6.3 Vlastnosti keramických materiálů	78
6.4 Některé keramické materiály a jejich použití	81
7. NEKONVENČNÍ ZPŮSOBY ZUŠLECHŤOVÁNÍ POVRCHŮ KOVOVÝCH MATERIÁLŮ	88
7.1 Tepelné zpracování pomocí laserového záření	89
7.2 Iontová nitrídace	97
7.3 Iontová implantace	104
7.4 Tvorba povlaků	105
8. MATERIÁLY PRO JADERNÉ REAKTORY	107
8.1 Materiály pro tlakové nádoby jaderných energetických reaktorů	107
8.2 Materiály pro součásti aktivní zóny jaderných energetických reaktorů	114
8.3 Oceli pro hlavní části primárního okruhu tlakovodních jaderných energetických reaktorů	119
8.4 Rychlé množivé jaderné reaktory	122
8.5 Perspektivy jaderné energetiky	128
9. LITERATURA	129

PŘEDMLUVA	1
1. MIKROSEGREGACE PŘI USMĚRNĚNÉM TUHNUTÍ	2
1.1 Charakteristické znaky krystalizace	2
1.2 Transportní jevy v systému krystal-tavenina	2
1.3 Rozdělení přísady mezi taveninu a tuhou fázi při rychlosti jednosměrné krystalizace $V = 0$ a při rovinném mezifázovém rozhraní	3
1.3.1 Rovnovážný rozdělovací koeficient	3
1.3.2 Závislost rovnovážného rozdělovacího koeficientu na koncentraci přísady	5
1.3.3 Rovnovážný rozdělovací koeficient v ternárních a vícekomponentních slitinách	6
1.3.4 Vztah mezi koeficientem K_0 a množstvím ztuhlé fáze	6
1.4 Rozdělení přísady mezi taveninu a tuhou fázi při rychlosti jednosměrné krystalizace $V \neq 0$ a při rovinném mezifázovém rozhraní	8
1.4.1 Přenos látky do taveniny difúzí a kombinací difúze s přirozeným prouděním	8
1.4.2 Efektivní rozdělovací koeficient	13
1.4.3 Přenos látky do taveniny nuceným prouděním (mícháním)	14
1.5 Vztah mezi chemickým složením taveniny před mezifázovým rozhraním krystal-tavenina a rovnovážnou teplotou likvidu	15
1.6 Morfologie mezifázového rozhraní krystal-tavenina	17
2. DENDRITICKÁ SEGREGACE	19
2.1 Charakteristika dendritické segregace	19
2.2 Faktory ovlivňující vzdálenost dendritických os	20
2.3 Úloha difúze v pevné a kapalně fázi při dendritické segregaci	22
2.4 Výpočet koncentrace přísady v tuhé fázi v závislosti na množství tuhé fáze	23
2.5 Vliv rychlosti ochlazování na velikost dendritického odmišení	24
2.6 Uplatnění rovnovážných rozdělovacích koeficientů při dendritické segregaci	26
2.7 Usměrněná mikrosegregace přísad	27
2.8 Metody pro zjišťování mikrosegregace a ukázky výsledků	33
2.9 Kriteria velikosti mikrosegregace. Obsah přísady ve zbytkové tavenině	35
2.10 Ukázky výsledků získaných analýzou dendritické segregace	36
2.11 Souvislost velikosti dendritické segregace s termodynamickými, kinetickými a difúzními charakteristikami tuhnoucí slitiny	47
2.12 Možnosti snižování dendritické segregace	52
2.12.1 Vyrovnávání chemické heterogenity během chladnutí	52
2.12.2 Homogenizační žhání	53
2.13 Důsledky chemické heterogenity v litých ocelích	55
2.14 Důsledky dendritické segregace ve tvářených ocelích-pruhovitost	59
2.15 Doplněk: Záměrné vytvářené heterogenity v tepelně zpracovaných vysokopevných ocelích	68
2.15.1 Fázové mikronehomogenity	68
2.15.2 Chemické mikronehomogenity	71
2.15.3 Strukturální mikronehomogenity	72
2.15.4 Substrukturální heterogenity	72
2.15.5 Aditivnost účinků heterogenizace	73
3. KRYSALIZACE EUTEKTIKA A ROZDĚLENÍ PŘÍMĚSÍ	74
3.1 Eutektická rovnováha	74
3.2 Morfologie eutektika	78
3.3 Povrchová rozhraní při eutektické krystalizaci	80
3.3.1 Termodynamika rozhraní	80
3.3.2 Rozhraní krystal-tavenina	83
3.3.3 Mezifázové rozhraní / v eutektiku	85
3.4 Nukleace a růst eutektika	89
3.4.1 Nukleace	89
3.4.2 Rychlost růstu krystalů ve vztahu k přechlazení taveniny	93
3.4.3 Difúzní růst ojedinelé lamely	94
3.4.4 Sdružený růst dvojice lamel	98
3.4.5 Růst anomálního (nesdruženého, degenerovaného) eutektika	108
3.5 Anomální eutektikum Fe-C v tvárné litině	110
3.5.1 Krystalizace a mikrosegregace	110
3.5.2 Metody pro zjišťování odmišení	110
3.5.3 Kriteria velikosti odmišení	111
3.5.4 Příklady studia mikrosegregací v matici tvárné litiny a jejich důsledky	112
3.6 Usměrněná eutektika	125
4. LITERATURA	128

Část 1: Nekonenční strojírenské materiály

Zpracoval: Prof. Ing. E. Dorazil, DrSc

Část 2: Vybrané staté z teorie fázových přeměn

Zpracovala: Doc. Ing. E. Münsterová, CSc